

ԱՆՍԱՆՈՐ ԶԵՔՈՒՇՅԻ ՄԸ

2րդ գիտես թէ բանի շնորհաշնորհներ ծանօթ են, Պրն. Եակոբ ՊՕՆԱՐԱՐՈՒԵԱՆԻ: Ինձ ալ անծանօթ դէմք մը պիտ մնայ՝ եթէ իրերու բերմամբ դիպուածը մը ինձ չառաջնորդեր մինչեւ Լոյսի եւ Գիտութեան Պրօֆեսոր՝ Եղոյ Բաղաբ, - Փարիզ:

1919 ին էր որ տեսնելու, ծանօթանալու եւ մտերմանալու առիթը կուսենայի պիղ համեստ, խոնար, պարկեշտ եւ բարեկիրթ ՉԵՔՈՒՇՅԻՆ:

Վանքի բարեկամիս մէկը < որ արհեստագիտէն էր ՊՕՆԱՐԱՐՈՒԵԱՆԻ > ինձ հաղորդած էր թէ ՉԵՔՈՒՇՅԻ մը կաք Փարիզ Եւ ՊՕՆԱՐԱՐՈՒԵԱՆ մականուանոյ: առանց ժամանակ կորսնցնելու հասցէն ստացայ բարեկամէս - Հայկ Պէշիբեանէ, Փարիզ: ու ժամադրութեան մը խնդրեցի մի բանի հապտեպ տողերով: < այն պատահութեամբ թէ Եակոբ ՊՕՆԱՐԱՐՈՒԵԱՆ նախկին դպրոցի ընկերս ըլլալու էր >: Երկու օր վերջ նամակ մը ստացայ: Եռաստիստութեանս մեծ եղաւ: նամակը գրուած էր Ֆրանսերէն մաքուր ոճով... Եակոբ ՊՕՆԱՐԱՐՈՒԵԱՆ ԱՆՍԱՆՈՐ ԶԵՔՈՒՇՅԻ մէր ինձ համար:

Հայրենակիցս չէր մոռցած սակայն իր իսկուածիւնը մանրամասնօրէն գրելու: - « ՉԵՔՈՒՇ ծնած եմ: Հօրս անունը Եակոբ: հարս սպանուած է 1895-96ի Զարդերու: հինգ- վեց տարեկան հասակիս մէջ տարուած եմ Երուսաղէմ: մեր Տոռնին առջեւ խոշոր Թթենիի ծառ մը ունէինք եւայլն: »

Երբէք չպիտի մոռնամ առաջին հաշիւ դիպումս անծանօթ Հայրենակիցիս: -

Փարիզ, < Ի՞նչ Սէն Օնօրէի > պրայ մաքուր եւ կոկիկ Սալօնի մը մէջ առանց նացած ծանօթացման: -

Մեր խոսակցութեան ստիպուած է ինչ տանիլ Գաղիէրենի միջոցաւ: Բանջոր Հայրենակիցիս նշանածը որ կընկերանար մեզ Գերմանիայի մէջ էր - ազնիւ Օրթօդոյս:

ՊՕՆԱՐԱՐՈՒԵԱՆ ասացած է իր Ժառանգորդ Գերմանական Վարժարաններու: արհեստով դերձակ, < Մօմիսթ > յարգուած դէմք մը Փփիկի լաւագոյն եւ նրբաճաշակ արհեստակցներուն դերձակագործներէն առհասարակ, մէկ խոսքով՝ Գօզգրիչ Մօմիսթի Բաբին քուսն իմաստուոր:

Մեր խոսակցութեան գլխաւոր առանցքներն շուրջ իր մանկութեան շատ Թարմ եւ մաքուր կեանքէն յուշերով ինք քաղորդիկ անեղողներն թէ ՉԵՔՈՒՇԻՆ եւ թէ Երուսաղէմէն... սակայն բան մը կար որ դրօշմուած էր իր մտքին վրայ, եւ

սրտին խորը անքնելի փօրէն եւ որ յաճախ սոգոր էր կրկնելու: - < Մօն շէր, Յուդա - Լիօն էօն կուսն Արպար Մուրիէ տղայն նօր Մէյգօն >: Սիրելիս, մեր տոռնին առաջեւ խոշոր Թթենիի ծառ մը ունէինք: Եւ այդ Թթենիի ծառը, իր մաքուր մտքին մէջ դրօշմած էր եւ կերտած հսկայ Արժանի մզկեհաշուք տեսարանը... բայց, չէ: Թթենիի արմատներէն եւ քեկորներէն գոհացած ԽՈՉԵՐԸ էին որ ամէն յիշաբերուածի աւելի խորը եւ իր սրտին յատակը մերձուած կը սաստեացուէին իր նիհար սրտին նեարդները խոցոտելով: - Եւ որ մէկ ՉԵՔՈՒՇԻՆ է որ յուսնի միեւնոյն ԽՈՉԵՐԸ իր մարմնոյն մէջ այսօր... որք:

Իսկ մենք որ մեծցանք ՉԵՔՈՒՇԻ խրոխ յեռներու: Մենք որ ծծեցինք թուրք եւ խոյրք իր սարերու վրայ քուսնող պարի ծաղիկներու: Մենք ուր հազիւ թէ ծմեցը իւր սպիտակ գերմակը շալկած հեռանալու: Մօվառի լանջերը կը մագլցէինք՝ Նարկուզ՝ է եւ՝ Հացիպարիկէ՝ փռնէքեր կազմելու: մենք ուր շատ անգամ Ներ՝ Բուրաթ՝ քաղել կը գնայինք մինչեւ ՕՏՅՈՒՆ ԳՕՔՈՒՇԻ: ՕՇ, հապա Զատկին դեղին Հաւկիթներ ունենալու համար կեանքէրնիս կը պտակէինք հսկայ ծայրերու կատարները քարճաւալու՝ ԼԳՎԻՇ՝ քաղելու համար... ՊՕՆԱՐԱՐՈՒԵԱՆ Թթենիի ծառին Եռաշուր կը միայն... աւա մենք...:

Այսօր, Սիրելի Հայրենակիցներ, բաւական ջարդերէն ճողոպրած աստանդական ու Թափառալիկ անտեր որբերու հոյլ մը ունենալ յանձնուած իբր աւանդ մեր ինքնաին եւ կարեկցութեան ուր ամէն ՉԵՔՈՒՇԻ պէտք է պատուոյ պարտք մը համարէ իր մասնակցութեանը բերելու ինք առանձն, վերջ մը տալու համար... ապագայ ինչ ԱՆՍԱՆՈՐ ԶԵՔՈՒՇՅԻՆԵՐ ունենալէ: -

ԼՕՆ ԱՆՃԷԼՕՍ. Ե. Ե. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Ե. Գ. ՊԵՂՈՒԹ մնացող Պրն. Ե. ՊՕՆԱՐԱՐՈՒԵԱՆ գիտէ թէ իր հարազատ հօրեղորորդին կը մնայ Փարիզ: -

ԵՂՈՅ

ԶՕՐԱՏԵԼԵՔ ՍՕՎԱՐԸ

Եարգելի Խմբագրութեան Մօվառի:

Պարտք կգգանք ըսելու թէ գնահատանքի արժանիք որ ամսէ ամիս Սօվառ Թերթը կը իրկէ մեզ հալիթօրնոյ ՉԵՔՈՒՇԻՆԵՐ քուսն, այն շատ Ոգտակար եւ միանգամայն

գոհաբերող ձեռնարկ մէ որուն յանձնառու եղած էք: Եւ այս լաւագոյն միջոցնէ, որով մենք ՉԵՔՈՒՇԻՆԵՐ իրարու կապակից պիտի ըլլանք, եւ Մօվառի բերած լուսնիներէն պիտի իմանանք այլ եւ այլ տեղուանք բնակող մեր Հայրենակիցներու մի-

ճակի մասին: Եւ մենք ամէն ամիս կս-
պասենք եւ մեծ հաճոյսով կը կարդանք
Ծովաւոր, տեսնելու համար թէ կարօտի
ինչ լուրեր բերած: Անդ մեր հայրենա-
րէնքէն: ու Ծովառ անուէր արդէն մեր
Չնգուշտիներու Ծուծին հետ շաղուած,
եւ թերթն ալ նոյնքան սիրելի դարձած է:

Եւ մենք կզգանք որ Ծովառ ընթաց-
ընկերութիւնը մեծ գոհողութիւն է որ
կընէ, ամէն ամիս 250 օրինակ թերթ իր
կել ամէն տեղ գտնուող բոլոր Չնգուշտի-
ներուն: ու մենք Յրէզնօի շրջանը բնա-
կող Չնգուշտիներն, գնահատելով մեր ը-
րած գոհողութիւնները, 5-6 հոգի քոյ
քոյի գալով ուղեցինք Օժանդակութիւն
մը ընել ձեզ, եւ Ծովառի զօրացման հա-
մար (ԾՈ ՎԱՌ) Եւ (ՉՆԳՈՒՇՏ) անունները յա-
ւետ յիշատակելի պիտի մնան մեր սրտե-
րուն խորը, եւ որոնց վեր արծարծուող
միջոց ալ Թարմ պիտի մնայ մեր մէջ, մեր
հայացի հայրենի աւանդութիւնները:

Այո, կուզենք որ ԶՕՐԱՆԱՅ Ծովառ
թերթը, զօրանալու որպէսզի կարող ըլլայ
մեզ բերելու մեր հայրենակիցներուն
կարօտի լուրերը, եւ մեր կարող հայրե-
նակիցները իրենց գոյով Ծովառի էջերէն
խօսին մեզ, մեր ԶՆԳՈՒՇՏ Վերաշի-
նութեան եւ սիրոյ առաջնորդութեան ու
ղիկով: Եւ Ծովառ ըլլայ սիրոյ անբա-
ժելի կապ մը ճրուղուած Չնգուշտիներ-
ուն միջեւ: մենք շատ անգամ ուրիշե-
րու ըրածին կը յիշանք, ահապասիկ գո-
գործ մը որ գուզնաքաքար քալեցնելով
հայրենակցական գործերուն հետ, մենք
ալ ուրիշներուն իրացումը մեր պրա-
կտիկաբարելու չափ գործ մը մէջ տեղ բե-
րելու: Եւ որպէսզի Ծովառ-ընդմիջող
կարդանք մենք Յրէզնօի շրջանը բնակող
Չնգուշտիներու հանգանակութեամբ մը մեր
համար Թանակցութիւնը կը բերենք թէ
Յիդ Զօրացման: Ներքակ կատանք 53 Տօ-
լարի Զէք մէ, ինչպէս նաեւ նուիրատու
ներու անուանացանկը: Գարատեալութիւն
եւ Յաջողութիւն ձեզ:

Բնակչութեան ՎԱՐՄԱՅՏ ՄԵՐԶՄԵԱՆ

ԱՍՏ ԼԱՄԱԿ Գ. Ա. ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

Սիրելի Հայրենակից,
Ծովառ ի Սեպտեմբերի Թուին մէ-
ջմի խորտ կարգացի մեր հրաժարականը,
որ երբեք չէի ազնկալեր թէ դու աւր
սրբալ բալը պիտի առնէիր, որոյ Բնկե-
րութեան աւս շրջանը գործունէութեան
կառնածան պատճառ կը դառնաս նիւթապէս
Թէ բարոյապէս: Եւ նոր ընտիր Կէր. Վա-
րութիւնն ալ կը գնես դժուարութեան մը
սոյն, փոխան շինարար աշխատանքի Լժ-

ուելու ներկայիս: որ մեր կարգախօսն է
մեր խեղճ կաղծական հայրենակիցներու փր-
կութիւնը: որոնք հայրենիքի ծառայէն պա-
պակած, իրենց ուսերուն վրայ դրած են
նաեւ տառապանքի եւ արցունքի անտանելի
խաբ որ կը լառաջանան գողգոթայէ գեղգո-
թայ, տեղ մը միջոց մը կը փնտրեն որ պերջ
ղնեն իրենց յոգնածութեանց:

Հայրենի տուններէն բշտելով օտար
հորիզոններու տակ ապրող Թշուառի մը կե-
անքը կը նմանի Ուկրաինոսի մէջ խեղդողի
մը, որ մեռել փոփոխին ալ կերկարէ ազատ-
ութիւն յոյսով: Աւրեմն մեր սրտի հատոր-
ները խեղդամահ կըլլան այսօր տառապանքի
Ուկրաինոսին մէջ, եւ միջոց մը կը փնտրեն
ազատութիւն համար: Ո՞վ պիտի լինի անոնց
ազատելու դերը ստանձնողը, ապահաւար,
Քնուշի Վերջ, միութիւնը, իսկ անոնց
հանգստութեան լանգրութեան, մեր Ս. Խ.

Հայաստանը: Եւ ես սիրելի Մինասեան, հենց
ստոր համար կըսեմ որ այս հսկալ ընկիւն-
ներու ժամանակ մեր հրաժարականը իր որաշ
վնասը կուտայ այս միութեան: Նախ կեզ.
Վարջ, մէջ կը մտնէ ըսի ըսաւ ու կը խա-
տի ներդաշնակութեան հոգին, Երկ. գործե-
րու կաղաքում եւ ժամանակի պատուս մին-
չեւ: Նորեկ անդամ մը գործի կանչուիլը,
կառնէաւնի մը ամիս, եւ հոն նիւթական գ-
նասել անելի կը տուտենք բարոյապէս ալ:

Ես զգացումներով չեմ ուզեր մօտեալ
խնդրոյն, սոսկ ճշմարտութիւնը կուզեմ ը-
սել թէ, եթէ մենք կը հաւատանք մեր ընե-
լիք գործին, ուրեմն արհամարհելու է ա-
մէն ինչ որ անհատականութեան կը դիմէ,
եւ շարունակելու է միջեւ հոն ուր որո-
շածենք զնալ: ալ լապէս ապրողին եւ պն-
պործնական պիտի ըլլաւ մեր ջանքերը եւ
մեր պրայնն ահող իւրաքանչիւր տարին
քանի մը հարիւր տօլարի բեռ մը պիտի
ըլլայ միութեանս գոյտ գանձին համար,
լոկ որոշումներ տալն ու հերանալը: Լա-
է որ տեղերնիս ծանր նստինք, քան թէ ու-
ժիրի-հաւասարող, մեր Թշուառներուն
ճակատագրին հետ խաղանք: անշուշտ կը
ներկս սիրելի մտերմ ընկերմ, որ այս
կծու բնադառապանք կընեմ քեզի անոր
համար որ քեզ մօտեն ճանչցող մէկը եղ-
ղածեմ ժամանակէ մը իպէր, քեզինք չեմ
աշուիր, որոպիսեալ դուս սեւ հոգի չու-
նիս, դուս անկեղծ աշխատող մ ը եղածես
շարունակ, եւ ընկերութեանս որդեգրած
նպատակը հետապնդող մէկը: Եթէ քու հրա-
ւարումը չընէր ընտանեկան կամ զբաղմուն-
ներուն արդիւնը, կարիք չուէի ոչ ինչ
ըսելու: բայց երբ ա սօր ընդհակառակը
կը տեսնեմ, կըսեմ որ սիւալ բալ է որ
արածես: Բոլ հրաժարականը նախորդ շրջա-

ԸՆՈՐՀԱԿԱԼ ՈՒԹԻՒՆ

Մեր մասնաւոր շնորհակալութիւնը Պրն. Խ. Պօրօեանին՝ որ ԾօՎառի այս Թւոյ հրատարակութեամբ, պատկերը ինքը գծեց ու տպագրեց իր միջոցներով:

Նի չարմիտ սեւ հոգիներու յարուստ անգոտահոռութեան արդիւնքն է: Այո՛, մեր մէջ զնահատելի ու բայալերելի չիկայ անշուք, որոնք առանց վարդապետի ամենալաւ գործեր իսկ ընեն: անոնց կաշկաւորելի ու մեղքներ կաշկաւորելի մեր սեւ ժողովրդը:

Անցեալ տարի, գոնուեցան Շրգակօրի մ գաղափարակից ընկերներէն, որոնք խեղածիւրեցին ճշմարտութիւնը եւ լքեցին տիրող մտայնութիւնը: Եւ ի վերջոյ իրոտացան գործակցելի կեդրոնին հետ, ու այս տարուան Պատգ. Ժողովը՝ որ մեր գերագոյն մարմինն է, իր զնահատականը տուաւ խորդ կեդ. Վարդապետան: Իսկ սեւ հոգիներուս տուաւ ղոռիքի բաւալին որ երթան, հերանան մեր միջակայիէն:

Ճշմարիտ է որ Պ. Միշասեան, որ պնդեց վերջնելի իր անուը երազատիկ ցանկէն: սակայն, ընկերներ ըսին՝ Եթէ չէք ուզեր պաշտօն վերջնելի, կեդրոնը ընտրեցէք Շրգակօ կամ Լորէնս, այս վիճար նուծելէն յետոյ բուռարկուկիւն տեղի ունեցաւ, եւ միշասեանի լռութիւնը անջուշտ հաւանութեան նշան էր, եւ մենք այդ վառ տպաւորութեամբ բաժնուեցանք իրարմէ: յետոյ մեզ կրկին դնել անակնկալի պէտք, սա ներքելի չէ, մանաւանդ եւրոպեոյ այս քրքանին:

Լորէնս. Ս. Մ. ԵԱԿՈՐԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՆ ԶԵՄԵՐՈՒՄԻՆ ԿԵԱՆՔԵՆ Իրաւօրք բաղաբի մեծութեան հետ կը մեծնայ նաեւ մեր Զնեռաշտի հայրենակիցներու թիւը: բանի մը տարիներ առաջ հազիւ մը բանի Զնեռաշտիներ ունէինք հոս, բայց այժմ խնդիրը բոլորովին տարբեր հանգամանք սկսած է ածել: ամէն շաբաթ նորէր կուգան աւելնալ մեր ունեցած թուին վրայ: գալողներ ընդհանրապէս Լորէնսէն են եւ ամուսնացածներէն, եթէ մեր հայրենակիցներու այս նոր գաղթը շարունակուի ստիպուած ենք իրաւօրքը Զնեռաշտիներուս համար կեդրոն բաղաբ մը անուանել: Մեր հայրենակիցներուս այս տեղափոխութեան մէջ ԶԱՐԲԵՆԻՄԻ որոշողի մը կը տեսնուի, որ ընդհանրապէս գործարանի հոգնած, ապարդիւն ու տափակ կեանքէն դուրս կուգան, հրապարակի վրայ եղող գործերու մէջ մարգուէլու: սեփական գործ մը ունենալու փափաքը թող վառ մնայ մեր հայրենակիցներուս արտին մէջ՝ եւ այս ուղղութեամբ ալ իր

լաւագոյնը ընէ: Եթէ ասկէ առաջ երկիր կար, վերադառնալու պարագայն էր մեզ մտածել կուտար որ չի մտնենք ուրիշ անձնական գործի մէջ: Իսկ այժմ մեր ամուսնացած հայրենակիցները պէտք է անհրաժեշտ ութիւն նկատեն իրենց համար ապահովել հանգիստ եւ ապահով գործ մը:

Հասցնալի է որ ոնէն ժողովուրդ իր նախնական ղոռարութիւնները ունի, եւ ամէն անհատ բիշ Թէ շատ կը նեղուի, եւ բաց ութիւնը հոս է որ ալս դժուարութեանց կուրծք տանք ու համբերատարութեամբ բաւենք՝ այն կէտին որոնք համար ճամբայ ելած ենք: Բարի գալուստ կը մախճեմ մեր հայրենակիցներուս՝ որոնք այս վերջէրս եկած ու հաստատուած են: Ինչո՞ւ համար լաւատես չըլլալ Թէ իրենց համար գանձ մը թաղուած կայ այս բաղան մէջ, բայց պէտք է փորել գանձը հանելու համար:

Վէսթ Իրաւօրք. ԱԵՐ ՄԵՆ

ԸՆԱՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՐԷԶԵՐՈ. Օգոստ. 27 ին շաբաթ երեկոյ տեղի ունեցաւ նշանախոսութիւնը Պրն. Մ. ՍՐՐԸՄԵԱՆԻ (որդին Տէր եւ Տիկին ԱՍԼԱՆ Սրրըմեանի) ընդ Օր. ԱՇԽԷՆ Պոդսեանի (Պիթիիցի): Նշանախոսութեան արարողութիւնը կատարեց ԳԵՐ. Տ. Մ. ՎԱՐԴԱՊԵՏ: Կնքահայրութեամբ Պ. Եակոբ ՍՐՐԸՄԵԱՆԻ. Պ. ԻՍՐԱԵԵԼ ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ Թքգիին բնակարանին մէջ:

Ներկայներէն խօսեցաւ Պատ. Վ. Ամիրխանեան, վեր հանելով հայկական համեստ սոյղորութիւնները: Եւ գոյգը ըրաւ Պ. Մ. Սրրըմեանի եւ իր գերդաստանին: Նոյն պէս եւ Օրիօրդին, եղան ուրիշ խօսողներ եւս: Պրն. Պողոսեանի այգիին մէջ սարգուած էր ծոխ սեղան մը ուր հիւրասիրութեան ներկաները, իսկ նուագախումբը կը նուագեր հայկական եղանակներ վառ պահելով ներկաները: Եղան պարէր: Եւ ուրախութիւնը տեսեց մինչեւ լոյս:

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՇԻԳԱԿ. Թէր եւ Տիկին Թ. Ազնաւորեան Մարտի 11-էն բաղաբ ժամանեցին, բարի գալուստ եւ երջանիկ օրէր իրենց:

ՇԻԳԱԿ. Տէր եւ Տիկին Թ. Եատկայնէան Աղջիկ զաւակ մը ունեցան մեր խնդակցութեամբ: ԼՈՐԵՆՍ. Զնեռոյ ՎԵՐԶ. ՄԻՈՒԿ. դաշտահանդէս տեղի ունեցաւ: Ղոռ. 28 ին, խօսեցաւ Պ. Պ. Փապուսեան Պոսթոնէն գոյացաւ 300 սոլարի գումար մը:

ԼՕՍ ԱՆՃԵԼՈՍԷՆ. Պրն. ՄԷԼԻՔՈՆ ԸԱՃԱՐԵԱՆ՝ ստացան ԾօՎառի իրկած 5 Տօլարի նուէրդ: շնորհակալութիւն: